

Prisimintas žinomas archeologas

Rasa GEDVILAITĖ

Lapkričio 2 dieną Lietuvos archeologui, tyrinėjušiam šalies piliakalnių, tarp jų – ir Imbarės, Vytautui Daugudžiui būtų sukakę 85-eri. Prisiminti žymų archeologą, aptarti jo nuveiktus darbus savaitgalį Kretingoje buvo susirinkę kolegos archeologai, specialistai, tyrinėjantys šalies archeologiją, muziejininkai. Juos į konferenciją „Vakarų Lietuvos piliakalnių ir gyvenviečių archeologiniai tyrinėjimai“, skirtą archeologui V. Daugudžiui, sukviėtė savivaldybės Administracijos Kultūros skyriaus paminklotvarkininkas Algirdas Mulvinskas.

Apie Vytautą Daugudį prisiminimais ir išvalgomis dalinasi profesorius Algirdas Girininkas (kairėje), šalia – konferencijos organizatorius Algirdas Mulvinskas.

„Vytautas Daugudis žinomas kaip piliakalnių tyrinėtojas, apvažiavęs visus mūsų rajono piliakalnius. Tyrinėdamas Imbarės piliakalnį jis atrado visą kompleksą, – į Kretingos muziejaus Baltąją salę susirinkusius konferencijos dalyvius pasveikino ir archeologą trumpai pristatė istorikas Julius Kanarskas. Susirinkusiuosius sveikino ir Kultūros skyriaus vedėja Reimunda Ruškuvienė, patikinusi, jog kiekvienam, mylinčiam savo kraštą, būtina jį pažinti.

„V. Daugudis – neeilinė asmenybė. Jam tyrinėti teko pokario laikmečiu, tarybiniais metais. Daugiausiai dėmesio jis skyrė piliakalniams ir šioje srityje nemažai darbų atliko. Visi jo parašyti darbai, išskyrus knygą „Stakliškių lobis“, susiję su piliakalniais, įtvirtinimais, pilimis. Daug dėmesio skyrė žvalgomiesiems tyrinėjimams, aplankė didžiąją dalį Lietuvos piliakalnių. Surinktą medžiagą pamėgino susisteminti į vieną rinkinį „Šiaurės Žemaitijos piliakalniai“. V. Daugudis parašė daugiau kaip 500 straipsnių, skirtų archeologijai populiarinti. Teko ir man pačiam laimė pabendrauti su šiuo iškilium žmogumi, – kalbėjo profesorius, habil. dr. Algirdas Girininkas. – Kokia tai buvo asmenybė? Pirmiausia – eruditas. Nepaprastai apsiskaitęs. Tarsi vaikstanti enciklopedija. Jo žinios apie Lietuvos ir užsienio archeologinius tyrimus, atskirus paminklus, Lietuvos istoriją, Lietuvos žydų

istoriją, net grožinę literatūrą ne kartą padėjo susigaudyti ar rasti atsakymą į išylančius klausimus. Skaitė, kalbėjo ir rašė rusų, vokiečių ir žydų kalbomis. Ilgos diskusijos užsitęsėdavo nagrinėjant lietuvių, slavų etnogenės klausimus. Liko atminty ir tai, jog Vytautas kiekvienam žmogui buvo labai dėmesingas.“

Pasak pranešimą „Vytautas Daugudis. Tarp archeologijos populiarinimo ir akademiškumo“ skaičiusio A. Girininko, savo archeologinę karjerą V. Daugudis pradėjo kasinėjimais Vilniaus Žemutinės pilies teritorijoje, vėliau tyrinėjo Aukštadvario (Trakų r.), Narkūnų (Prienu r.), Imbarės (Kretingos r.), Dapšių, Daubarių (Mažeikių r.), Kudirkos Naumiesčio (Šakių r.), Veršvų (Kauno m.), Bradeliškių (Vilniaus r.), Kumelionių, Meškučių (Marijampolės r.), Bražuolės (Trakų r.), Vilniaus Plikojo kalno (Trijų Kryžių) piliakalnių, kartu su kitais archeologais – Vilniaus Žemutinės pilies arsenalo teritoriją. Archeologas buvo sukaukęs išpūdingą medžiagą apie savo paties ir kitų tyrinėtus piliakalnius, prie jų esančias gyvenvietes, tačiau jos neapibendrino.

Archeologo 1969, 1979–1982, 1984–1985, 1987–1989 m. detaliau buvo tyrinėta Imbarės piliakalnio aikštelė – 556 kv. m, o 1969, 1978–1980, 1984, 1989 m. papėdės gyvenvietė. Piliakalnio aikštelėje buvo aptiktas iki 1,5 m storio kultūrinis sluoksnis, kuriame stovėjo stulpinės

Savo archeologinę karjerą Vytautas Daugudis (dešinėje) pradėjo kasinėjimais Vilniaus Žemutinės pilies teritorijoje (1955 m., su istoriku Jurgiu Orda).
Nuotr. iš asmeninio albumo.

konstrukcijos pastatai, buvo lipdoma brūkšniuotoji, lygiu, grublėtu paviršiumi, o vėliau ir žiedžiama keramika. Archeologas aptiko grūdų, didelį kiekį osteologinės medžiagos, įvairių dirbinių: geležinių ietigalių dalių, peilių, ylių, smeigtukų, žalvarinių segių, apyrankių, žiedų, molinių verpstukų, stiklinių karolių ir kita.

Imbarės piliakalnis žinomas nuo seno. Dar XIX a. pabaigoje jis buvo įrašytas į tuometinio Vilniaus Senienų muziejaus vedėjo F. Pokrovskio sudarytą ir 1899 m. Vilniuje išleistą Kauno gubernijos archeologinį žemėlapi. Taip pat jis pateko į P. Tarasenkos sudarytą ir 1928 m. Kaune išleistą Lietuvos archeologinį žemėlapi. Piliakalnis paminėtas M. Valančiaus bei kitų istorikų

Vytautas Daugudis – žinomas Lietuvos archeologas – gimė 1929 m. lapkričio 2 d. Paželių kaime (Želvos valsčiuje), Ukmergės r. Mokėsi Ukmergės gimnazijoje, o ją baigęs pradėjo studijuoti Vilniaus universitete. 1954 m. baigęs studijas Vilniaus universiteto Istorijos filologijos fakultete, tais pačiais metais pradėjo dirbti Lietuvos TSR Mokslų akademijos Istorijos institute. 1955–1958 m. mokėsi TSRS MA Archeologijos instituto (Maskva) aspirantūroje, o grįžęs toliau dirbo Istorijos institute jaunesniu moksliniu bendradarbiu. Nuo 1967 iki 1972 m. vadovavo Lietuvos TSR kultūros ministerijos Mokslinės metodinės kultūros paminklų apsaugos tarybos archeologų grupei, o nuo 1972 m. iki pat pensijos – 1993 m. – dirbo Lietuvos istorijos institute.

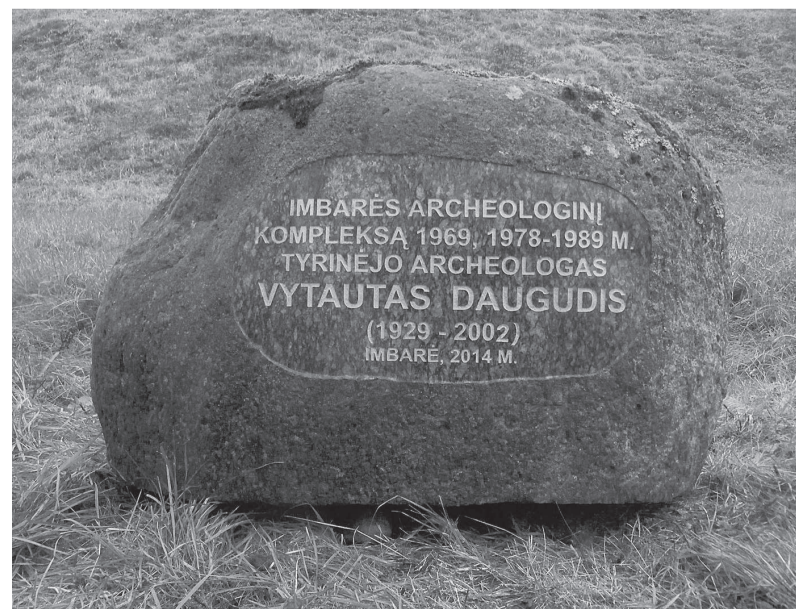
darbuose.

Kaip pastebėjo docentas, dr. Gintautas Zabiela, V. Daugudžio tyrinėtiems piliakalniams ir papėdžių gyvenvietėms būdinga tam tikra specifika, kažkiek charakterizuojanti ir patį tyrinėtoją. „Visų pirma, jis nesirinko tyrinėjamų objektų, nors tą daryti dirbdamas Lietuvos TSR Mokslų Akademijos istorijos institute ir sprenddamas mokslines problemas (pagrindinė jo tiriamą problema buvo senoji medinė statyba) galėjo. Iš esmės visi 18 jo tiriami objektai buvo tirti ar bent pradėti tirti „iš reikalo“ – vykdant ūkiskaitines sutartis arba gelbstint griūvančius piliakalnius. Paminkloauginys V. Daugudžio angažuotumas čia akivaizdus, o tokių tyrimų vertė (ypač ardomuose objektuose) irgi didžiulė. Matyt dėl šios priežasties V. Daugudis nesirinko ir tyrinėjamų objektų vietos bei chronologijos – kasinėti piliakalniai išsimėtę kone po visą Lietuvą (jų nėra tik Rytų ir Šiaurės Rytų Lietuvoje), priklausė visam geležies amžiui ir net valstybės laikotarpiui (Aukštadvaris). Dėl gelbėjamųjų tyrimų darbų dauguma tyrinėtų piliakalnių kasinėta vos vieną sezoną (nespėjus ar esant dides-

nėms apimtims – 2 metus), tad ir santykinai nedidelėmis apimtėmis, retai kada viršijančiomis 350 kv. m. Išimtis čia vos dvi: pats pirmas V. Daugudžio tyrinėtas piliakalnis – Aukštadvaris ir ilgiausiai (11 sezonų) tyrinėta Imbarė, – kalbėjo G. Zabiela.

Savo išvalgomis taip pat dalinosi profesorius, habil. dr. Vladas Žulkus, skaitęs pranešimą „Palangos senovės gyvenviečių archeologiniai tyrinėjimai“, Valdemaras Šimėnas – „Vytautas Daugudis – archeologijos populiarintojas“, J. Kanarskas – „Kretingos rajono piliakalnių archeologiniai tyrinėjimai“, dr. Romas Jarockis – „Archeologinių tyrinėjimų Vilkyškių piliakalnyje apžvalga“. Susirinkusieji taip pat žiūrėjo prof. habil. dr. Vytauto Urbanavičiaus filmą apie V. Daugudžio gyvenimą ir tyrinėjimus.

Šeštadienį konferencijos dalyviai turėjo galimybę aplankyti Ėgliškių-Andulių, Kartenos ir Imbarės piliakalnius. Prie pastarojo žymaus archeologo garbei ant akmenų iškaltas atminimo ženklas „Imbarės archeologinį kompleksą 1969, 1978–1989 m. tyrinėjo archeologas VYTAUTAS DAUGUDIS (1929–2002) IMBARĖ, 2014 M.“

Žymiam archeologui atminti prie Imbarės piliakalnio iškaltas akmuo.

Nuotr. iš asmeninio albumo.